

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.II.20.409/2018/6. szám

A Szegedi Ítéltábla az Ütő-Siklódi Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Ütő-Siklódi Zoltán) által képviselt felperesnek - a Kolozsvári & Waldmann Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Waldmann Gábor) által képviselt alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása és egyéb követelés iránt indított perében a Kecskeméti Törvényszék 2018. március 13. napján kelt 15.P.21.683/2017/9. számú ítélete ellen a felperes részéről 10. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az elsőfokú bíróság ítéletét **részben megváltoztatja** az alábbiak szerint.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül adja ki a felperesnek a **(gpjmű frg.rszm.-a)**. forgalmi rendszámú OPEL Meriva típusú személygépjármű törzskönyvét.

A felperes által az államnak fizetendő elsőfokú eljárási illeték összegét 229 708 (kétszázhuszonkilencezer-hétszáznyolc) Ft-ra felemeli, és kötelezi az alperest, hogy fizessen meg az államnak az állami adóhatóság felhívására 36 000 (harminchatezer) Ft elsőfokú eljárási illetéket.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 109 000 (százkilencezer) Ft másodfokú eljárási költséget.

A feljegyzett 354 278 (háromszázötvennégyezer-kétszázhetvennyolc) Ft fellebbezési eljárási illetékből a felperes 306 278 (háromszázhatvanhat ezer-kétszázhetvennyolc) Ft-o, az alperes pedig 48 000 (negyvennyolcezer) Ft-ot köteles megfizetni az állami adóhatóság felhívására a Magyar Államnak.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

A felperes és az alperes jogelődje, a **(alperesi jogelőd neve)** Zrt. (a továbbiakban: alperes) 2007. december 4. napján deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek egymással a felperes által megvásárolni kívánt OPEL Meriva típusú személygépjármű vételárának finanszírozására, amely alapján az alperes 1 927 000 Ft kölcsönt nyújtott a felperesnek. A felek az egyedi szerződésben rögzítették a havi törlesztőrészek összegét (31 904 Ft), számát (120) és esedékességét, az összes törlesztőrészlet összegét (3 828 480 Ft) és a teljes hiteldíjmutatót (17,61 %). A mértékadó

devizanemet svájci frankban határozták meg, a kamat- és az árfolyamváltás (kamatváltás I. és kamatváltás II.) felperes által választott elszámolási módjaként pedig az ún. normál deviza konstrukcióban állapodtak meg. A kölcsönszerződés részét képezte az alperes gépjármű hitelezési tevékenységére vonatkozó **(üzletszabályzat száma)** számú üzletszabályzata (a továbbiakban: Üsz.), amely egyebek között az alábbi rendelkezéseket tartalmazza:

- I.6. „Normál deviza konstrukció: Amennyiben a mértékadó devizanem nem forint, a Kölcsönbevevő a kamatváltás I. és II-t a Kölcsönbeadó Hirdetménye szerint köteles megfizetni.”
- I.17.: „Mértékadó devizanem: Az egyedi kölcsönszerződésben meghatározott devizanem.”
- I.22.: „Árfolyam: A Takarékbank Rt. által a mértékadó devizanemre kiemelt ügyfelek számára jegyzett hivatalos, forintban kifejezett árfolyam.”
- I.23.: „Rendkívüli árfolyamesemény: Rendkívüli árfolyameseménynek minősül az árfolyam szélsőséges mértékű (25%-ot meghaladó) növekedése a mértékadó árfolyamhoz képest, vagy egyéb, a Magyar Nemzeti Bank, mint jegybank által foganatosított rendkívüli intézkedés (pl. intervenció sáv eltolása, egyéb pénzügyi szabályok megváltoztatása), amely a forint árfolyamát a jövőben szélsőségesen befolyásolhatja.”
- I.24.: „Mértékadó árfolyam: A mértékadó devizanem vételi árfolyama az egyedi kölcsönszerződés létrejött napján.”
- I.25.b)pont: „Kamatváltás:

Kamatváltás II. (árfolyamváltás): A mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében az alábbi képlet szerint meghatározott kamatkülönbözet:

Kamatváltás II. = fizetési esedékesség x ((fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam/mértékadó árfolyam)-1)."

- IV. 6. „Az esedékessé vált törlesztő részletekre jutó kamatváltás II.-t a Hitelező utólag - a hirdetményben közzétett gyakorisággal - terheli ki, amennyiben a még ki nem terhelt valamennyi kamatváltás II. összege legalább a hirdetményben meghatározott mértéket eléri. A szerződés megszűnésekor a Hitelező a ki nem terhelt valamennyi kamatváltás II.-t kiterheli, illetve jóváírja.”
- IV.9.: „Amennyiben a kölcsönbevevő a kölcsönszerződésben foglalt valamennyi kötelezettségét teljesítette, úgy a hitelező köteles a gépjármű törzskönyvét és a korlátozó bejegyzések törléséhez szükséges nyilatkozatot kiadni.”
- V.6.: „Amennyiben a kölcsönszerződésben megjelölt „mértékadó devizanem” nem magyar forint (HUF) a kölcsönszerződés devizaalapú szerződés, amely esetben a Kölcsönbevevő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltásból eredő kockázatokat. Az árfolyamváltás lehetséges mértéke Euro esetében a mindenkor intervenció sáv alapján limitálható, míg egyéb devizák esetében kockázatot jelent az adott deviza és az Euro keresztárfolyamának változása.”
- VI.1. „A Kölcsönbevevő köteles a hatósági nyilvántartásba, a gépjármű forgalmi engedélyébe és a törzskönyvbe a Hitelező javára - a Felek között létrejött szerződésnek megfelelően - a vételi jogot, vagy a jelzálogjogot és annak biztosítására az elidegenítési és terhelési tilalmat bejegyeztetni, és ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a hatóság a törzskönyvet a Hitelező, mint a korlátozás jogosítottja részére küldje meg.”

A kölcsönszerződés biztosítására annak megkötésével egyidejűleg a felek vételi jogot alapítottak az alperes javára a kölcsönösszegeből vásárolt gépkocsira, a vételi jog biztosítására pedig elidegenítési és terhelési tilalmat kötöttek ki (7. pont). Megállapodtak abban, hogy a vételi jogot az alperes az opciós szerződés aláírásától számított 5 éves időtartam alatt, de legfeljebb addig az időpontig gyakorolhatja, ameddig vele szemben a szerződésből eredő tartozását a felperes maradéktalanul nem teljesítette (5. pont).

A felperes keresetében elsődlegesen a kölcsönszerződés létre nem jöttének, másodlagosan érvénytelenségének a megállapítását kérte arra figyelemmel, hogy a szerződést rögzítő okiratban a kölcsön összege és a törlesztőrészletek nem kerültek egyértelműen és világosan megjelölésre, a törlesztőrészlet összege nem kiszámítható. További érvénytelenségi okként jelölte meg az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő általános szerződési feltételek tisztességtelenségét. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként annak megállapítását kérte, hogy teljesítéseire tekintettel (3 274 969 Ft) az alperessel szemben nem áll fenn tartozása. Az opciós szerződés megszűnésére hivatkozással kérte az alperes kötelezését a gépjármű törzskönyvének kiadására, valamint a közlekedési hatóság megkeresését a gépjármű forgalomba helyezése iránt.

Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Vitatta, hogy a szerződés a felperes által megjelölt bármely okból érvénytelen lenne. Álláspontja szerint a kölcsönszerződésben a kölcsön összege és a törlesztőrészletek egyaránt meghatározásra kerültek, a szerződés és az annak elválaszthatatlan részét képező üzletszabályzat egyes rendelkezéseiből pedig a felperes számára egyértelmű és világos kellett legyen, hogy az ügylet árfolyamkockázattal jár, az korlátlan mértékben és kizárólag őt terheli. A még fennálló felperesi tartozásra tekintettel a törzskönyv kiadása iránti kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította, és kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az államnak 109 638 Ft eljárási illetéket, míg az alperesnek 91 365 Ft + áfa perköltséget. Határozatának indokolásában megállapította, a szerződésből egyértelműen és világosan megállapítható a kölcsön összege, a mértékadó devizanem: CHF megjelölés pedig egyértelművé kellett tegye a felperes számára, hogy deviza alapú kölcsönszerződést kötött. A 6/2013. és az 1/2016 PJE határozatokban foglaltakra hivatkozva hangsúlyozta, nem szükséges a tartozás összegét devizában feltüntetni, elegendő, ha a folyósított forint összeg és a törlesztőrészletek devizában meghatározott összege a szerződés rendelkezései alapján egyértelműen kiszámíthatóak. Rámutatott, a perbeli eseten az elszámolás a forint/svájci frank mindenkor árfolyamához igazodott, az átszámítás módja az üzletszabályzatból egyértelműen meghatározható, ezáltal a tartozás és a havi törlesztőrészletek összege is kiszámítható.

Megállapította, a törlesztőrészletek változása nem az alperes egyoldalú szerződésmódosításának, hanem a forint/svájci frank árfolyamváltozásának a következménye, az pedig nem tisztességtelen és nem jogszabályba ütköző, hogy a forint árfolyamának kedvezőtlen alakulása a törlesztőrészleteket megnöveli, erősödése pedig csökkenti azt. Hangsúlyozta, az Üsz. V.6. pontjában a felperes kifejezetten vállalta az árfolyamváltozásból eredő fizetési kötelezettségek viselését, így alaptalanul hivatkozik az ezt érintő tájékoztatás hiányára. Utalt arra, a felperest is terhelő együttműködési kötelezettség alapján tőle is elvárható volt, hogy a vállalt kockázat mértékéhez igazodóan tájékozódjon a szerződéskötést megelőzően a szerződés lényeges feltételeiről. Kiemelte, az árfolyamváltozás várható irányára, előre nem látható mértékére, a kockázat reális voltára, valószínűségére vonatkozóan nem terjed ki a tájékoztatási kötelezettség.

Alaptalannak ítélte a felperes törzskönyv kiadása, illetve a gépjármű ismételt forgalomba helyezése iránti kereseti kérelmeit is. Az előbbi illetően elfogadta az alperes védekezését, miszerint a törzskönyvet a kölcsön visszafizetésének biztosítékeként mindaddig jogosult magánál tartani, amíg a felperes a kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségeit maradéktalanul ki nem elégíti. Emiatt alaptalannak ítélte a gépjármű ismételt forgalomba helyezésével kapcsolatos kérelmet is.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést. A másodfokú tárgyaláson pontosított fellebbezésében a kölcsönszerződés érvénytelenségének a megállapítását kérte egyrészt

arra alapítottn, hogy tisztességtelenek az árfolyamkockázatot reá mint fogyasztóra hárító általános szerződési feltételek, másrészt a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 213. § (1) bekezdés a) és e) pontja alapján, tekintve hogy a kölcsön összege és a törlesztőrészletek nincsenek svájci frankban meghatározva a szerződésben, és azok nem is számíthatók ki a szerződés rendelkezései alapján. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként kérte a határozathozatalig hatályossá nyilvánítani a szerződést, és megállapítani, hogy a kölcsönszerződésből eredően nem áll fenn tartozása az alperessel szemben. Kérte továbbá a törzskönyv kiadására kötelezni az alperest, és megkeresni az illetékes kormányhivatalt a gépjármű forgalomba helyezése iránt. Fellebbezési érvelése szerint a 6/2013. és 1/2016. számú Polgári jogegységi határozatok szerint a kölcsön deviza összegének konkrét meghatározása csak akkor mellőzhető, ha az a megadott képlet alapján kiszámítható, ilyen képlet azonban a szerződésben nem szerepel, abban a folyósítás napja sem került megjelölésre, így a kiszámíthatóság fogalmilag kizárt. Hangsúlyozta, a szerződés nem tartalmazza az árfolyamváltozás törlesztőrészletre gyakorolt hatását, ily módon a törlesztőrészletek sincsenek egyértelműen és világosan meghatározva. Állította, nem lehetett tisztában azzal, hogy az árfolyamváltozás korlátlan mértékű lehet, erről az alperes őt nem tájékoztatta, ezért az árfolyamkockázatra vonatkozó feltételek nem váltak a szerződés részévé, illetve tisztességtelenek, így az abból eredő többletterhek rá nem háríthatóak át.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult.

A fellebbezés **részben alapos.**

I.

Az elsőfokú bíróság a szerződés érvénytelenségére alapított kereset tekintetében a tényállást helyesen állapította meg, annak alapján a jogszabályok helyes alkalmazásával megalapozott döntést hozott, ítéletét e tekintetben helytállóan indokolta. Az ítéletábra a fellebbezés e kérdést érintő érveire figyelemmel kiemeli az alábbiakat.

A felperes a szerződés Hpt. 213. § (1) bekezdés a) és e) pontjára alapított érvénytelensége kapcsán a kölcsönösszeg és a törlesztőrészletek svájci frankban történő meghatározásának hiányát kifogásolta. A peres felek szerződése nem vitásan deviza alapú kölcsönszerződés, amelynek lényege, hogy az adós tartozása devizában keletkezik, a kölcsön folyósítására és törlesztésére pedig forintban kerül sor, azaz az ún. kirovó és lerovó pénznem eltér egymástól, a kirovó pénznem deviza, a lerovó pedig forint. A felek a szerződés megkötésekor a kölcsönösszeg meghatározása során két módot választhatnak: vagy az érintett devizanemben jelölik meg pontosan,összecszerűen a kölcsön összegét (ebben az esetben a folyósítás időpontjában irányadó árfolyamtól függ, hogy tényleges milyen forint összeg kerül az adós részére átadásra), vagy azt a forint összeget jelölik meg, amelynek a folyósítás időpontja szerinti árfolyamon az adott devizanemre átszámított összege az adós kirovó pénznemben meghatározott tartozása. Mindkét mód alkalmas a kirovó tartozás egyértelmű meghatározására (6/2013. PJE határozat III/1.).

A felperes álláspontjától eltérően tehát nem szükséges, hogy maga a kölcsönadott folyósított összeg, illetve a törlesztőrészletek összege devizában meghatározva, tételesen szerepeljenek a szerződésben, hanem az is elégséges, ha azok a szerződés rendelkezései alapján kiszámíthatók (1/2016. PJE határozat). Jelen esetben az egyedi szerződés egyértelműen rögzíti a kirovó pénznemet (CHF), a lerovó pénznemben, azaz forintban folyósítandó kölcsön összegét, az Üsz. I.22. pontja pedig meghatározza az átszámításnál alkalmazandó árfolyamot. Ezen adatok alapján pedig - a

forintban folyósított kölcsönösszeg és a HUF/CHF folyósításkori árfolyamának hányadosaként - pontosan kiszámítható volt a kölcsön kirovó pénznemben, azaz svájci frankban kifejezett összege. Utal ezzel összefüggésben az ítéltábla arra, a perbeli szerződés tartalmát a forintban meghatározott kölcsönösszeg CHF-re történő átszámítása során alkalmazandó árfolyam tekintetében a 2014. évi XXXVIII. törvény (DH1 tv.) 3. § (1) és (2) bekezdése ex tunc, azaz a szerződéskötés időpontjára visszamenő hatállyal akként módosította, hogy a Üsz. I.22. pontjában megjelölt árfolyam helyébe a HUF/CHF folyósítás napján érvényes MNB hivatalos árfolyama lépett.

A fentiekkel megegyező módon átszámítható svájci frankra a forintban meghatározott törlesztőrészek összege is.

Minderre figyelemmel - bár nem számszerűen, de a szerződés rendelkezései alapján kiszámítható módon - meghatározásra került a kölcsön- és törlesztőrészek összege devizában is, így a szerződés megfelel a Hpt. szerződéskötéskor hatályos 213. § (1) bekezdés a) és e) pontjában előírt követelményeknek, hiszen tartalmazza a szerződés tárgyát (a kölcsön összegét), a törlesztőrészek számát, összegét és a törlesztési időpontokat is.

Téves a felperesnek az az érvelése, hogy a kölcsön összege azért nem számítható át CHF-re, mert a szerződésben nincs meghatározva a folyósítás időpontja, és ezáltal az átszámítási árfolyam nem ismert. A szerződés valóban nem tartalmazza a folyósítás időpontját, ugyanakkor a felperes számára nyilvánvalóan ismertté illetve megismerhetővé vált, hogy az alperes mikor (mely napon) teljesített, így módjában állt a kölcsön folyósításának napján irányadó átszámítási árfolyamnak utánanézni, vagy arról akár az alperestől információt kérni.

Nem fogadható el a felperesnek az a hivatkozása sem, hogy a törlesztőrészek összege azért nem tekinthető egyértelműen meghatározottnak, mert a szerződésből nem derül ki, és nem is számítható ki, hogy az árfolyamváltozásnak milyen hatása van a törlesztőrészekre. Az Üsz.I.25.b) pontjában szereplő képlet rögzíti, hogy milyen módon kerül kiszámításra az árfolyam változásának felperes fizetési kötelezettségeit érintő eredménye, azaz hogy az egyedi szerződésben forintban meghatározott törlesztőrészekhez képest a forint gyengülése esetén mennyivel kell a felperesnek többet, erősödése esetén pedig mennyivel kell kevesebbet fizetnie. Azt pedig, hogy az árfolyam-különbözet elszámolása miként történik, azaz a felperesnek mikor kell teljesítenie az árfolyamváltozásból eredő többletfizetési kötelezettségét, vagy - kedvező árfolyamváltozás esetén - mikor kerül a javára jóváírásra a különbség, az Üsz. IV.5. pontja határozza meg.

II.

Egyetért az ítéltábla az elsőfokú bírósággal abban is, hogy az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő általános szerződési feltételek tisztességtelensége nem állapítható meg, e tekintetben visszaüt az elsőfokú ítélet helyes indokaira, kiemelve az alábbiakat.

A 2/2014. PJE határozat 1. pontja szerint a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződés azon rendelkezésének tisztességtelensége, amely szerint az árfolyamkockázatot korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, csak akkor vizsgálható és állapítható meg, ha az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára annak tartalma a szerződéskötéskor - figyelemmel a szerződés szövegére, valamint a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is - nem volt világos, nem volt érthető. Abban az esetben, ha a szerződés szövegéből és a pénzügyi intézmény által nyújtott tájékoztatásból egyértelműen felismerhető volt az „átlagos fogyasztó” mércéjén

keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, és hogy az árfolyam ránézve kedvezőtlen hatásának nincs felső határa, a vizsgált kikötés tisztességtelenségét a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV: törvény (1959-es Ptk.) 209. § (5) bekezdésében foglaltakra tekintettel nem lehet megállapítani.

A szerződéskötés időpontjában hatályos Hpt. 203 § (6) és (7) bekezdése értelmében a lakossági ügyféllel kötött devizahitel nyújtására irányuló szerződés esetén a pénzügyi intézménynek fel kellett tárnia a szerződéses ügyletben az ügyfelet érintő kockázatot, amelynek tudomásul vételét az ügyfélnek aláírásával kellett igazolnia, a kockázatfeltáró nyilatkozatnak tartalmaznia kellett az árfolyamkockázat ismertetését, valamint annak a törlesztő részletre gyakorolt hatását. Tény, hogy a perbeli esetben ilyen külön kockázatfeltáró nyilatkozat nem készült, arra azonban helytállóan utalt az elsőfokú bíróság, hogy ez nem eredményezi a kölcsönszerződés érvénytelenségét.

Külön kockázatfeltáró nyilatkozat hiányában a szerződés rendelkezései - ide értve a szerződés részévé vált általános szerződési feltételeket, jelen ügyben az Üsz.-ben foglaltakat is -, illetve a szerződéskötéskor szóban kapott tájékoztatás alapján kell vizsgálni, hogy a fogyasztó alappal gondolhatta el, hogy őt nem terheli árfolyamkockázat, illetve az árfolyam ránézve kedvezőtlen hatásának nincs felső határa.

A perbeli kölcsönszerződés részét képező üzletszabályzat V.6. pontja alapján a felperes kifejezetten vállalta a mértékadó devizanem, azaz a svájci frank és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Ezen túl a szerződés egyéb rendelkezései, így az egyedi szerződés „mértékadó devizanem svájci frank” és a „normál devizakonstrukció” kitétele is félreérthetetlenül jelezte, hogy a forintban feltüntetett havi törlesztőrészek összege változhat a futamidő során. Az üzletszabályzat további rendelkezései (I.17., I.22., I.24., I.25.b.) pontjainak együttes értelmezése eredményeként pedig egyértelmű lehetett a felperes számára, hogy az árfolyamváltozásból eredő kockázat fennáll, illetőleg, hogy a kedvezőtlen irányú változás kockázata őt terheli. Az egyedi szerződésben a felek meghatározták a mértékadó devizanemet, míg az üzletszabályzatban rögzítésre került a mértékadó devizanem fogalma (I.17. pont), a mértékadó árfolyam (I.24. pont), az árfolyamváltozás kiszámításának képlete (I.25.b. pont) és alkalmazásának feltételei is. Az üzletszabályzat I.25.b. pontja kifejezi a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének a deviza alapú kölcsönzés lényegéből fakadó változását, nevezetesen, hogyha a kölcsön nyilvántartási devizanemének forinthez viszonyított árfolyama változik, ez maga után vonja a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének változását is, vagyis, hogy neki kell viselni az árfolyamkockázatot. A kamatváltozás II. üzletszabályzati pont megszövegezésének tartalmából egyértelműen megállapítható, hogy az ténylegesen a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének árfolyamváltozásból adódó módosulását szabályozza, amire a kamatváltozás II. szövegrész után zárójelben szereplő árfolyamváltozás kifejezés is utal. E rendelkezés egyértelműen és átláthatóan tartalmazza, hogy a kölcsönbevevőnek a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében árfolyam-különbözetet kell fizetnie, amelynek nincs felső határa. Erre utal az üzletszabályzat I.23. pontjában meghatározott rendkívüli árfolyamesemény fogalma is, ami nem hagyhat kétséget a kölcsönbevevőben afelől, hogy az árfolyam szélsőséges mértékben is változhat.

Hangsúlyozza az ítéletábra, a felperes a szerződéskötéskor választhatott, a fix, vagy a normál devizakonstrukció szerint kéri az árfolyam-különbözet elszámolását. A felperes élt ezzel a választási lehetőséggel, az egyedi szerződésben a normál konstrukciót jelölte meg. Ahhoz viszont, hogy a két lehetőség között választani tudjon, tisztában kellett lennie a kettő közötti különbséggel is, és ebből adódóan magának a deviza alapú konstrukciónak a lényegével, valamint az abban rejlő kockázatokkal is.

Amint arra az elsőfokú bíróság is rámutatott, a fogyasztót is terhelő együttműködési kötelezettségből eredően a jóhiszeműség és a tisztesség követelményeire is tekintettel a kölcsönbevevőtől is minimálisan elvárható, hogy a nagy összegű, hosszú távra szóló pénzügyi ügylet jellegéhez a vállalt kötelezettség mértékéhez igazodóan tájékozódjon a szerződés megkötése előtt (BDT2013. 2889.), tanulmányozza át a szerződést, szükség esetén az egyes, általa nem érhető rendelkezésekről tájékoztatást kérjen (6/2013. PJE). Ha a felperes kellő figyelmességgel és körültekintéssel elolvasta volna az egyedi szerződést és az üzletszabályzatot, úgy az előzőekben megjelölt szerződési rendelkezések alapján fel kellett volna ismernie, hogy fizetési terhei előre nem látható mértékben is megnövekedhetnek. Ha a felperes a szerződést nem, vagy nem figyelmesen olvasta el, annak következményeit maga köteles viselni, így nem mentesülhet az árfolyamkockázatból eredő többletfizetési kötelezettségek viselése alól.

Az árfolyamkockázat kérdését illetően végül utal az ítéletábra arra, a 93/13. EGK tanácsi irányelvnek az Európai Unió Bírósága C-51/17. számú ítéletében adott értelmezése alapján sem lehet arra a következtetésre jutni, hogy a perbeli kölcsönszerződés árfolyam-különbözet viselésére vonatkozó kikötései tisztességtelenek. Az ítélet e kérdést érintő rendelkezése (a 3. kérdésre adott válasz) szerint a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az a követelmény, amely szerint a szerződési feltételeket világosan és érthetően kell megfogalmazni, arra kötelezi a pénzügyi intézményeket, elegendő tájékoztatást nyújtsanak a kölcsönfelvevők számára ahhoz, hogy ez utóbbiak tájékozott és megalapozott döntéseket hozhassanak. Az árfolyamkockázattal kapcsolatos feltételekre vonatkozó tájékoztatás megfelelőségének vizsgálati szempontjait illetően - lényegében megismételve C-186/16 számú ügyben kifejtetteket - a Bíróság kiemelte, annak érthetőnek kell lennie a fogyasztó számára abban az értelemben, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó fel tudja ismerni, hogy a deviza alapú kölcsönszerződés megkötésével bizonyos mértékű árfolyamkockázatot vállal, mivel a nemzeti fizetőeszköz a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti devizához képest leértékelődhet, és ez a pénzügyi kötelezettségeire kiható, akár jelentős mértékű gazdasági következménnyel is járhat a számára. Lényegében az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó általános szerződési feltételek tisztességtelenségének vizsgálati szempontjait illetően az EUB ítélet nem tartalmaz olyan új szempontokat, amelyeket a vonatkozó joggyakorlatában (C-26/13., C-186/16.) az EUB már ne fejtett volna ki, és amelyeket a Kúria már ne vett volna figyelembe a 6/2013 és a 2/2014 számú Polgári jogegységi határozataiban. A nemzeti fizetőeszköz leértékelődésének lehetőségéről való tájékoztatást és ennek a fogyasztó fizetési kötelezettségeire gyakorolt hatását tekintve ugyanakkor az ítéletábra utal az Üsz. „rendkívüli árfolyamesemény” fogalmát meghatározó I.23. pontjára, amely arról tájékoztatja a fogyasztót, hogy a forint árfolyama szélsőséges mértékben (25 %-ot is meghaladóan) megnövekedhet, ami az árfolyamváltozás fix konstrukció szabályai szerinti elszámolása esetén is lehetőséget ad az alperesnek az árfolyam-különbözet futamidő alatti kiszámlázására (Üsz. XI.4.) E szerződési feltételek alapján az észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó fel tudta mérni az ügylet árfolyamkockázatát, a forint svájci frankhoz viszonyított súlyos leértékelődése futamidő alatti bekövetkezésének lehetőségét, és az esetleges leértékelődés fizetési kötelezettségeire gyakorolt hatását, következésképpen az EUB ítéletében meghatározott szempontok szerint értékelve sem minősíthetők tisztességtelennek a szerződés árfolyamkockázat viselésével kapcsolatos kikötései.

Csupán megjegyzi az ítéletábra, a felperes mind a keresetében, mind a fellebbezésében utalt a szerződés Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjában foglalt kötelező tartalmi elemek hiányára, ez okból azonban a szerződés érvénytelenségének megállapítását nem kérte, erre a fellebbezése indokolásában sem tért ki, ezért az ítéletábra úgy tekintette, hogy ezzel kapcsolatban a felperes igényt érvényesíteni nem kívánt.

III.

A felperes fellebbezése kizárólag a törzskönyv kiadása tekintetében bizonyult megalapozottnak. A felperes fellebbezése indokolásában ugyan erre nem tért ki, miután azonban a keresetének helyt adó döntés meghozatalát kérte, az ítéletáblának vizsgálnia kellett az ezt érintő döntés megalapozottságát. Nem osztja az ítéletábla az elsőfokú bíróság e tekintetben kifejtett álláspontját, nevezetesen, hogy a törzskönyv birtokban tartása a kölcsönszerződés opciós és adásvételi szerződéstől független, atipikus biztosítéka lenne. Kétségtelen, hogy az 1959-es Ptk. 200. § (1) bekezdésében megfogalmazott szerződési szabadság elvéből következően - az ilyen tartalmú jogszabályi tiltás hiányában - nincs akadálya annak, hogy a kölcsön visszafizetésének atipikus biztosítékaként a felek kikössék a törzskönyv birtoklásának jogát mindaddig, amíg a kölcsönbevevő a kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségeit nem teljesíti maradéktalanul. A perbeli esetben azonban a felek ilyen tartalmú megállapodást nem kötöttek. Az opciós szerződés 7. pontja szerint a felek a vételi jog - és nem a kölcsönszerződésből eredő kötelezettség - biztosítására kötöttek ki az alperes javára elidegenítési és terhelési tilalmat a vételi jog tárgyát képező gépjárműre. Az Üsz. VI.1. pontja ezzel összhangban rendelkezik úgy, hogy „A kölcsönbevevő köteles a hatósági nyilvántartásba, a gépjármű forgalmi engedélyébe és törzskönyvbe a hitelező javára - a felek között létrejött szerződésnek megfelelően - a vételi jogot, vagy a jelzálogjogot és annak biztosítására az elidegenítési és terhelési tilalmat bejegyeztetni és ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a hatóság a törzskönyvet a hitelező, mint a korlátozás jogosítottja részére küldje meg.” Az idézett szerződési feltétel megszövegezése, annak nyelvtani értelme is azt támasztja alá, hogy a felek a törzskönyv alperes részére történő megküldésével az alperes opciós jogát kívánták biztosítani. Ennek megfelelően a törzskönyv birtoklásához való jog, az opciós joghoz kapcsolódó járulékos jogosultság. Mivel pedig az opciós szerződés - az elsőfokú ítélet fellebbezéssel nem támadott megállapítása szerint - megszűnt, nincs az alperesnek jogalapja a törzskönyv birtokban tartására.

Az Üsz. alperes által hivatkozott IV.9. pontja az opciós szerződés 5. pontjával együttesen értelmezve azt csupán annyit jelent, hogyha a kölcsönbevevő teljesíti a fizetési kötelezettségeit, a hitelező (az alperes) köteles kiadni a törzskönyvet. Nem jelenti azonban egyúttal azt is - az elsőfokú bíróság értelmezésétől eltérően -, hogy a hitelezőt csak akkor terheli a törzskönyv kiadásának kötelezettsége, ha a kölcsönbevevő maradéktalanul teljesítette fizetési kötelezettségeit. Utal e tekintetben az ítéletábla az 1959-es Ptk. szerződés értelmezésével kapcsolatos 207. § (1) és (2) bekezdésére, amely szerint a szerződési nyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett. Ha pedig az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződés tartalma e szabály alkalmazásával nem állapítható meg egyértelműen, a feltétel meghatározójával szerződő fél, illetve a fogyasztó számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni. A jogalkotó az 1959-es Ptk. fenti rendelkezéseivel a pontatlan, vagy bizonytalan megfogalmazás kockázatát arra a félre terhelte, aki annak megfogalmazásáért felelős. Ennek megfelelően ha az alperesnek a IV.9. pontban írt szerződési feltétellel az volt a célja, hogy a kölcsön visszafizetésének atipikus biztosítékaként mindaddig magánál tarthassa a kölcsönből finanszírozott gépjármű törzskönyvét, amíg az adós valamennyi fizetési kötelezettségének nem tesz eleget, ezt a szándékát egyértelműen, félreérthetetlenül így kellett volna megfogalmaznia. Az érintett kikötésnek azonban - annak megszövegezése alapján - csak kiterjesztő értelmezéssel tulajdonítható az alperes szerinti tartalom, a kiterjesztő értelmezést viszont az 1959-es Ptk. 207. § (4) bekezdése kifejezetten tiltja.

Mindezt figyelembe véve az Üsz. IV.9. pontja csupán azon esetek egyikét szabályozza, amikor az alperes nem tagadhatja meg a törzskönyv kiadását. Nem vonható le azonban az érintett kikötés megfogalmazásából az a következtetés, hogy akkor is jogosult lenne azt magánál tartani, ha az e jogosultság alapjául szolgáló vételi joga megszűnt. Miután a kifejtettekre tekintettel az alperesnek nincs érvényes jogcíme a törzskönyv birtokban tartására, az ítéltábla kötelezte annak kiadására.

A gépjármű forgalomba helyezésére irányuló megkeresésre vonatkozó felperesi kérelem nem tekinthető kereseti kérelemnek, miután az nem az alperes marasztalására, esetleges tűrésre kötelezésére irányul, hanem közigazgatási eljárás lefolytatására vonatkozó kérelemként értékelhető, amelynek lefolytatására sem az elsőfokú bíróság, sem az ítéltábla nem rendelkezik hatáskörrel. A felperes a gépjármű forgalomba helyezése iránt jelen eljárástól függetlenül jogosult intézkedni az illetékes kormányhivatalnál.

IV.

A felperes elsődleges kereseti kérelme - a törzskönyv kiadása mellett - a szerződés létre nem jöttének megállapítására irányult, ezért e keresethez kapcsolódóan a pertárgyértéket a felperes szerződéskötés napjára meghatározott összes fizetési kötelezettségével azonos összeg (3 828 480 Ft) alapulvételével kellett meghatározni. A felperes keresete a szerződés létre nem jötté és érvénytelensége tárgyában megalapozatlannak bizonyult, ezért az ehhez kapcsolódó elsőfokú eljárási illeték teljes összegét viselni köteles, ami 229 780 Ft. Erre figyelemmel az ítéltábla az általa fizetendő elsőfokú eljárási illeték összegét felemelte, míg a törzskönyv kiadása iránti kereseti kérelem megalapozottságára tekintettel az alperest kötelezte a Pp. 78. § (1) bekezdése, valamint az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 74. § (3) bekezdése szerint alkalmazandó 6/1986 (VI. 26.) IM r. 13. § (2) bekezdése alapján az ehhez kapcsolódóan felmerült, és az Itv. 39. § (3) bekezdés c) pontja alapulvételével meghatározott eljárási illeték megfizetésére.

Az ítéltábla a kifejtettekre tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletét a rendelkező részben foglaltak szerint részben megváltoztatta a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 253. § (2) bekezdése alapján.

A felperes írásban előterjesztett fellebbezésében a keresetének helyt adó döntés meghozatalát kérte, csak a fellebbezési tárgyaláson nyilatkozott úgy, hogy a szerződés létre nem jöttére vonatkozó kereseti kérelmét nem tartja fenn. Erre figyelemmel a fellebbezési eljárás pertárgyértéke az elsőfokú bírósági eljárással azonos, s miután a fellebbezés csak a törzskönyv kiadása tekintetében bizonyult megalapozottnak, a felek a feljegyzett fellebbezési illetéket az elsőfokú illeték viselésére vonatkozóan kifejtettekkel azonos indokok alapján kötelesek megfizetni.

A fellebbezés nagyobb arányú sikertelenségére figyelemmel a felperes köteles - elvesztessége arányában - az alperes fellebbezési eljárás során felmerült, ügyvédi munkadíjból álló költségeinek a megfizetésére a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján, amelynek összegét az ítéltábla a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3) és (5) bekezdése, valamint 4/A. §-a alapján állapította meg.

Szeged, 2018. december 5.

Dr. Szeghő Katalin sk.
a tanács elnöke

Dr. Lengyel Nóra sk.
előadó bíró

Zanócné dr. Ocskó Erzsébet sk.
táblabíró

